

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
ТАДЖИКСЬКИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. ШІРИНШО ШОХТЕМУР
(РЕСПУБЛІКА ТАДЖИКИСТАН)
СЛОВАЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА
(СЛОВАЦЬКА РЕСПУБЛІКА)
ЧЕСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПРИРОДНИЧИХ НАУК (ЧЕХІЯ)
ПОМОРСЬКА АКАДЕМІЯ В СЛУПЬСКУ (ПОЛЬЩА)
ДЕРЖАВНИЙ ДЕНДРОЛОГІЧНИЙ ПАРК «ОЛЕКСАНДРІЯ» НАНУ**

МАТЕРІАЛИ
міжнародної науково-практичної конференції
«ПРІОРИТЕТИ МОДЕРНІЗАЦІЇ АГРАРНОЇ ОСВІТИ
У СУЧАСНИХ УМОВАХ: ВІД ВИТОКІВ
ДО СЬОГОДЕННЯ» ДО 395-РІЧЧЯ ІСТОРІЇ ЗАКЛАДУ
ОСВІТИ ТА 178-Ї РІЧНИЦІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
НА ТЕРЕНАХ БІЛОЦЕРКІВЩИНИ

24 вересня 2025 року

Біла Церква
2025

кафедри анатомії і гістології Новосибірського. с.-г. інституту (РФ). З 1938–1982рр — завідувач кафедри гістології, водночас 1946–51рр. — декан ветеринарного факультету, заступник директора з навчальної та наукової роботи Білоцерківського СГІ. У 1947 році професор Ковальський П.О. був обраний заступником голови правління Республіканського товариства анатомів, гістологів і ембріологів, де активно працював над організацією наукових заходів, підготовкою молодих науковців і поширенням методичних підходів до викладання гістології.

В роки Другої світової війни П.О. Ковальський був мобілізований до лав Червоної армії, виконував службові обов'язки у бойових частинах, за що був удостоєний державних та бойових нагород [1].

Після війни продовжив активну наукову діяльність. У 1948 році захистив докторську дисертацію, а вже у 1949 році йому було присвоєно вчене звання професора. Його наукові дослідження були присвячені вивченню мікроморфології, зокрема іннервації та будови окістя у сільськогосподарських тварин. Вчений заклав підвалини вітчизняної ветеринарної гістології як самостійної дисципліни. Заслужений діяч науки УРСР (1970) [2].

Павло Олексійович залишив вагомий науковий спадок. Серед його найважливіших праць:

К вопросу о микроморфологии надкостницы // Науч. зап. Белоцерков. с.-х. ин-та. 1949р.;

Частная гистология домашних животных с основами эмбриологии. — Москва, 1957р.;

Гистология с основами эмбриологии домашних животных. — Москва, 1962р. (у співавторстві з І.Ф.Івановим);

Цитология, гистология и эмбриология. — Москва, 1969р. (у співавторстві);

Строение и жизнедеятельность животной клетки. — Біла Церква, 1980р.

Підручники й навчальні посібники, створені під керівництвом професора Ковальського П.О., стали основою підготовки студентів ветеринарної медицини впродовж десятиліть. Він виховав цілу плеяду фахівців у галузі морфології, серед яких — кандидати та доктори наук, знані викладачі, клініцисти, дослідники. Під його керівництвом підготовлено і захищено 6 докторських і 18 кандидатських дисертацій. Він створив одну з провідних морфологічних шкіл України.

Професор Ковальський П.О. користувався заслуженим авторитетом серед колег і студентів, був прикладом сумлінності, високої вимогливості до себе й інших, великої любові до науки.

Помер Павло Олексійович 7 червня 1983 року. Похований у місті Біла Церква, де минули його найплідніші роки.

Сьогодні, вшановуючи 120-річчя з дня народження цієї визначної постаті, ми згадуємо не лише його численні здобутки, а й глибокий гуманізм, принциповість, педагогічний талант і неоціненний внесок у розвиток ветеринарної морфології в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Новак В. П. Ковальський Павло Олексійович (1905–1983) // Вчені у галузі вет. медицини. Кн. 6. К., 2001.
2. www.rep.btsau.edu.ua

УДК 37.013"1920"

ЯРМОЛА О. В., канд. філос. наук

ВЕЛИКА К. І., асистент кафедри філології, педагогіки та методики викладання

Білоцерківський національний аграрний університет

grom50515@ukr.net

БІЛОЦЕРКІВСЬКІ ТРИРІЧНІ ПЕДАГОГІЧНІ КУРСИ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА НА ПОЧАТКУ 1920-х РОКІВ

Публікація присвячена Білоцерківським трирічним педагогічним курсам імені Бориса Грінченка, які згодом отримали назву Білоцерківський педагогічний технікум. Цей навчальний заклад у першій половині

1920-х років розташовувався у третьому корпусі будинку колишньої Білоцерківської жіночої гімназії поруч із Білоцерківським сільськогосподарським технікумом. В цей час лектором педагогічних курсів був видатний українських політичний і громадський діяч, письменник Юрій Якович Покос (1878-1942).

Ключові слова: Білоцерківські трирічні педагогічні курси імені Бориса Грінченка, Білоцерківська жіноча гімназія, Білоцерківський сільськогосподарський технікум, Білоцерківський педагогічний технікум, Вироцький Іван Іларіонович, Покос Юрій Якович.

YARMOLA O., candidate of philosophical sciences

VELYKA K., assistant professor of the department of philology, pedagogy and teaching methods
Bila Tserkva National Agrarian University

BELOTSEKIV THREE-YEAR PEDAGOGICAL COURSES NAMED AFTER BORIS GRINTHENKO AT THE BEGINNING OF THE 1920S

The publication is dedicated to the Bila Tserkva three-year pedagogical courses named after Borys Grinchenko, which later received the name Bila Tserkva Pedagogical College. In the first half of the 1920s, this educational institution was located in the third building of the former Bila Tserkva Women's Gymnasium next to the Bila Tserkva Agricultural College. At this time, the lecturer of pedagogical courses was the prominent Ukrainian political and public figure, writer Yuriy Yakovych Pokos (1878-1942).

Key words: Bila Tserkva Three-Year Pedagogical Courses named after Borys Grinchenko, Bila Tserkva Women's Gymnasium, Bila Tserkva Agricultural College, Bila Tserkva Pedagogical College, Vyrotsky Ivan Ilarionovych, Pokos Yuriy Yakovych.

На початку 1920-х років Білоцерківські трирічні педагогічні курси імені Бориса Грінченка розташовувались на Соборній площі у будинку колишньої жіночої гімназії поруч із Білоцерківським сільськогосподарським технікумом [1, с. 67].

У цьому приміщенні педагогічні курси, які з часом отримали статус педагогічного технікуму, перебували до 1934 року. Саме тоді до Білої Церкви було переведено Київський агроінженерний інститут цукрової промисловості, який рішенням РНК СРСР від 29 липня 1934 року був об'єднаний з Білоцерківським ветеринарно-зоотехнічним інститутом. Так було утворено новий навчальний заклад – Білоцерківський сільськогосподарський інститут з п'ятьма факультетами: агрономічним, ветеринарним, зоотехнічним, планово-економічним та механізації сільського господарства. Тоді ж, з метою збільшення навчальних площ інституту, йому були передані приміщення колишньої Білоцерківської жіночої гімназії, які до того часу використовувались Білоцерківським педагогічним технікумом [1, с. 71].

Білоцерківські трирічні педагогічні курси імені Бориса Грінченка почали свою роботу у серпні-вересні 1920 року. Їх завідувачем від початку був Вироцький Іван Іларіонович, політкомісаром (важлива посада у тодішніх закладах освіти) – Шабатін Іван Микитович (прибув до навчального закладу 5 листопада 1923 року) [2, арк. 10, 16 зв.].

Протягом перших років навчання курси закінчили [2, арк. 10]:

- У 1920-1921 навчальному році курси закінчило 19 хлопців та 6 дівчат (всього – 25).
- У 1921-1922 навчальному році курси закінчило 18 хлопців та 19 дівчат (всього – 37).
- У 1922-1923 навчальному році курси закінчило 39 хлопців та 21 дівчина (всього – 60).

Мова викладання була українська. Російською викладалась російська література й іноді соціально-економічні дисципліни. Педкурси користувались кабінетами сільськогосподарського технікуму, кабінетом фізкультури «Соцвоса» та кабінетом гігієни «Окрздраввідділу».

Станом на другу половину 1923 року на педкурсах працювали наступні лектори [2, арк. 16-16 зв.]:

1. Вироцький Іван Іларіонович (1893 р.н.) (педагогічні дисципліни);
2. Вироцька Раїса Василівна (1889 р.н.) (біологія, хімія);
3. Глушкевич Богдан Феофілович (1884 р.н.) (німецька мова і математика);
4. Дахнович Вадим Миколайович (1882 р.н.) (російська і всесвітня література, російська й українська мова);
5. Зведенюк Петро Харитонович (трудове виховання);
6. Загорський Василь Миколайович (1893 р.н.) (теорія й практика фізвиховання);
7. Крижанівський Іван Іванович (1882 р.н.) (теорія музики, співу);

8. Ліхачова Надія Олександрівна (1886 р.н.) (математика і фізика);
9. Ліповецький Сергій Якимович (1893 р.н.) (трудове виховання і дидактика);
10. Лисенко Михайло Костянтинович (1892 р.н.) (лікарська гігієна);
11. Лось Мануїл Павлович (1886 р.н.) (педагогічні науки, історія);
12. Мельникова Івга Іванівна (1894 р.н.) (математика);
13. Міщенко Іван Іванович (1876 р.н.) (малювання; художник);
14. Побережніченко Павло Якович (1889 р.н.) (українська мова, методика);
15. Покос Любов Василівна (1887 р.н.) (всі історичні та географічні науки);
16. Покос Юрій Якович (1878 р.н.) (історія українського і всесвітнього письменства, українознавство);
17. Бржесецький Петро Григорович (1886 р.н.) (фізико-математичні науки);
18. Смульський Яків Матвійович (1891 р.н.) (енциклопедія сільського господарства і природознавство);
19. Фінк Бернард Йосипович (фізика);
20. Шинкар Олена Констянтинівна (1887 р.н.) (всі соціально-економічні науки);
21. Шабатін Іван Микитович (1900 р.н.) (всі соціально-економічні науки).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Власенко В. М., Стародуб О. В., Чернецький Є. А. Білоцерківський аграрний університет: від витоків до сьогодення. – Біла Церква, 2005. – 224 с.
1. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України (ЦДАВО України). – Ф. 166. Оп. 2. Спр. 1045.

ЗМІСТ

Панель № 1

ВНЕСОК ВІДОМИХ НАУКОВЦІВ У РОЗВИТОК АГРАРНОЇ НАУКИ

Шемігон О.І., Вихор М.В. Нарис до історії білоцерківського національного аграрного університету: Амосов Олег Юрійович.....	5
Ордіна Л.Л. Науковий внесок Леоніда Шеремета у питання дослідження українського менталітету.....	7
Цехмістренко С.І. Олексій Іванович Кононський як фундатор біохімічної науки, педагог та громадський діяч.....	9
Примак І.Д., Карпук Л.М., Павліченко А.А., Філіпова Л.М., Войтовик М.В., Тітаренко О.С. Глеваський Іван Васильович великий знавець буряківничої галузі, засновник першої в Україні кафедри буряківництва (до 90 річчя з дня народження професора І.В. Глеваського).....	11
Примак І.Д., Карпук Л.М., Єзерковська Л.В., Караульна В.М., Філіпова Л.М., Павліченко А.А., Тітаренко О.С. Внесок Івана Полікарповича Котоврасова в розвиток аграрної науки.....	13
Пахомова А.О. Фундамент аграрної реформи: правова спадщина академіка Сальмана І.Ю.....	14
Панченко Т.В., Городецький О.С. Історія становлення та наукова діяльність кафедри рослинництва Білоцерківського НАУ.....	16
Лозінський М.В., Філіцька О.О. Кафедра генетики, селекції і насінництва сільськогосподарських культур Білоцерківського НАУ: минуле і сучасне.....	18
Бабенко О.І., Ставецька Р.В. Біографія та творчий доробок видатного вченого-селекціонера Рудика Івана Адамовича (1951-2014).....	22
Korotka I. Serhiy Vinogradsky – founder of soil microbiology.....	24
Вихор М.В., Шемігон О.І. В.І. Губенко – відомий вчений, економіст-аграрник.....	25
Пасічник Н.С. Внесок жінок-вчених Білоцерківського національного аграрного університету у розвиток аграрної науки.....	27
Степанчук Л.О. Внесок відомих науковців у розвиток аграрної науки: перспективи удосконалення технології молочних консервів в умовах сьогодення.....	29
Рубленко С.В., Авраменко Н.В., Козій Н.В. Науково-педагогічна діяльність професора Хоменко Віри Семенівни.....	30
Синчак В.П. Постать академіка М. Я. Дем'яненка та його внесок у підготовку фінансистів-аграрників.....	31
Власенко С.А., Івасенко Б.П. Наукова спадщина професора Г.Г. Харути.....	33
Рубленко М.В., Ільніцький М.Г. Внесок академіка Власенка В.М. у розвиток ветеринарної медицини і білоцерківської школи ветеринарних хірургів.....	35
Варченко О.М. Еволюція економічної думки: спадщина академіка А.С. Даниленка в Білоцерківському національному аграрному університеті.....	37
Вовкотруб Н.В., Сахнюк В.В., Тишківський М.Я., Чуб О.В., Мельник А.Ю., Піддубняк О.В., Харченко А.В., Саморай М.М., Білик Б.П., Грицай В.В., Гоцуляк М.М. Академік Володимир Іванович Левченко: життєвий і науковий шлях.....	41
Ланчуковська О.А. Внесок відомих науковців у розвиток ґрунтознавства та гербології.....	45
Ільніцький М.Г., Новак В.П., Бевз О.С., Сокольський В.П., Дудка В.Б. Слово про вчителя. До 120 – річчя від дня народження доктора біологічних наук, професора П.О. Ковальського.....	46
Ярмола О. В., Велика К. І. Білоцерківські трирічні педагогічні курси імені Бориса Грінченка на початку 1920-х років.....	47